

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев 5021/2018
26.09.2019. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Браниславе Апостоловић, председника већа, Зоране Делибашић, Бранислава Босиљковића, Бисерке Живановић и Божицара Вујичића, чланова већа, у оставинском поступку иза покојног АА, бившег из ..., одлучујући о ревизији тестаменталне наследнице ББ и законске наследнице ВВ, изјављеној против решења Вишег суда у Зрењанину Гж 272/18 од 25.04.2018. године, у седници већа одржаној дана 26.09.2019. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тестаменталне наследнице ББ и законске наследнице ВВ, изјављеној против решења Вишег суда у Зрењанину Гж 272/18 од 25.04.2018. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДА СЕ решење Вишег суда у Зрењанину Гж 272/18 од 25.04.2018. године и предмет враћа другостепеном суду на поновно одлучивање о жалби тестаменталне наследнице ББ и законске наследнице ВВ.

Образложење

Решењем Основног суда у Зрењанину О 369/2018 од 19.02.2018. године, ставом првим изреке на наслеђе иза покојног АА, бившег из ..., позване су супруга ВВ и ћерке ББ, ГГ и ДД. Ставом другим изреке, на заоставштини иза покојног АА, бившег из ..., коју чини $\frac{1}{2}$ дела припадности на некретнини - посебан део зграде, етажа број .., двособан стан површине 61.90 м² који се налази на .. спрату стамбене зграде за колективно становање у ... у улици ..., која је вангрунтова некретнина по основу уговора о откупу стана који је оверен пред Општинским судом у Зрењанину бр. ОВ ../04 од 19.03.2004. године, оглашена је као тестаментална наследница ћерка покојног ББ са $\frac{6}{8}$ дела, док је на име нужног дела стварноправног захтева у погледу $\frac{1}{2}$ дела припадности на предметној некретнини утврђено да ћеркама покојног ГГ и ДД, као законским наследницама, припада сразмер од по $\frac{1}{8}$ дела. Ставом трећим изреке, утврђена је новчана вредност свих потраживања покојног АА у износу од 205.687,50 динара, као и потраживања према нужним наследницама по решењу Основног суда у Зрењанину И 2106/2010 у износу од 84.114,82 динара за невраћена новчана средства која су на рачуну адвоката Милорада Мићовића бр.

.. код НЛБ Банке Ад Зрењанин, односно утврђено је да укупна вредност покретних ствари (новчаних потраживања), као дела заоставштине, износи 289.802,32 динара, те је оглашена ББ као тестаментална наследница са 6/8 дела у износу од 217.351,74 динара, док је утврђен облигационоправни захтев нужним наследницама ГГ и ДД са по 1/8 дела у износима од по 36.225,29 динара. Ставом четвртим изреке, утврђено је да уобичајени трошкови сахране и подизања споменика покојном износе 328.222,90 динара. Ставом шестим изреке одређено је да ће се по правноснажности решења исто доставити РГЗ Служби за катастар непокретности Града Зрењанина, ради поступања.

Решењем Вишег суда у Зрењанину Гж 272/18 од 25.04.2018. године, жалба (тестаменталне наследнице ББ и законске наследнице ВВ) је делимично усвојена, а делимично одбијена и решење Основног суда у Зрењанину О 369/2018 од 19.02.2018. године, преиначено у делу којим је расправљена заоставштина на непокрентој имовини оставиоца и то на $\frac{1}{2}$ дела двособног стана ближе описаног у овом ставу, тако што је ББ оглашена за тестаменталну наследницу на 398/500 дела уместо на 6/8 дела, док су ГГ и ДД оглашене за нужне наследнице на по 51/500 дела уместо на по 1/8 дела, док је у преосталом делу побијано првостепено решење потврђено.

Против правноснажног решења донетог у другом степену, тестаментална наследница ББ и законска наследница ВВ су благовремено изјавиле ревизију због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се изјављена ревизија сматра изузетно дозвољеном на основу члана 404. Закона о парничном поступку.

Иако је побијаном другостепеном одлуком делимично преиначена одлука првостепеног суда, Врховни касациони суд налази да ревизија није дозвољена и да нема услова за примену одредбе члана 403. став 2. тачка 2. у вези са чланом 420. став 6. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14 и 87/18 - у даљем тексту: ЗПП).

Наиме, према одредби члана 420. став 1 овог закона, странке могу да изјаве ревизију и против решења другостепеног суда којим је поступак правноснажно окончан. Међутим, према одредби става 2. истог члана, ревизија против решења из става 1. није дозвољена у споровима у којима не би била дозвољена ни ревизија против правноснажне пресуде. Новелираном одредбом члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП прописано је да је ревизија увек дозвољена ако је другостепени суд преиначио пресуду и одлучио о захтевима странака. Ревизија на основу ове законске одредбе (због преиначења првостепене пресуде) дозвољена је само у ситуацији када је ревизију изјавила странка којој је због преиначења ускраћено или смањено право. У конкретном случају, другостепени суд је одлучујући о жалби овде ревидената делимично преиначио првостепено решење тако што је нужним наследницама утврдио мањи удео нужног дела стварноправне природе у односу на одлуку првостепеног суда (уместо по 1/8 дела, утврђено је по 51/500 дела), док је повећао својински удео тестаменталне наследнице (ревидента ББ) са 6/8 на 398/500 дела на предметном стану као делу заоставштине пок. АА. Како одлуком другостепеног

суда ревиденту није ускраћено, нити смањено право, из тог разлога ревизија није дозвољена на основу члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП. У преосталом потврђујућем делу, ревизија такође није дозвољена у смислу члану 403. став 3. ЗПП, јер се ради о поступку расправљања заоставштине у коме се одлучује о имовинско-правним стварима, а вредност предмета спора побијеног дела износи 618.025,22 динара, који износ очигледно не прелази динарску противвредност од 40.000 евра по средњем курсу НБС на подношења иницијалног акта – предлога од 10.05.2012. године, када је противвредност 1 евра била 112,15 динара.

Одлучујући о дозвољености изјављене ревизији на основу члана 404. у вези са чланом 420. став 6. ЗПП и члановима 27. став 2. и 30. став 2. Закона о ванпарничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 46/95...106/2015), Врховни касациони суд је нашао да су испуњени законски услови да се о изјављеној ревизији одлучује као о изузетно дозвољеној.

Чланом 404. ЗПП, прописано је да је ревизија изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која не би могла да се побија ревизијом, ако је по оцени Врховног касационог суда потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као и ако је потребно ново тумачење права. О дозвољености и основаности те ревизије одлучује Врховни касациони суд у већу од пет судија.

Врховни касациони суд је оценио да су у конкретном случају испуњени услови из члана 404. став 1. ЗПП, јер постоји потреба за уједначавањем судске праксе, с обзиром на предмет тражене судске заштите и разлоге побијане другостепене одлуке, као и наводе из ревизије да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији ради тумачења одредби материјалног права о правној природи права на нужни део, релевантних за заштиту наследних права ревидента као тестаменталне наследнице у оставинском поступку.

Из тог разлога је на основу члана 404. ЗПП, одлучено као у првом ставу изреке.

Испитујући побијану одлуку у смислу члана 408. у вези члана 420. став 6. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија основана.

Према чињеничном стању утврђеном у поступку расправљања заоставштине иза покојног АА, бившег из ..., покојни је био отац ББ, ГГ и ДД, и супруг ВВ. Остарилац је за живота сачинио судско завештање у Основном суду у Зрењанину дана 19.05.2011. године, које је проглашено у оставинском поступку на рочишту одржаном дана 24.05.2012. године. Предметним завештањем пок. АА је сву своју имовину оставио ћерки ББ. Ћерке ГГ и ДД, као законске наследнице првог наследног реда које су позване на наслеђе, нису оспориле постојање и пуноважност овог завештања, али су истакле да им је завештањем повређено право на законски нужни наследни део иза покојног оца. Завештајна (тестаментална) наследница ББ и

законска наследница ВВ су оспориле истакнути захтев за остваривање права на нужни наследни део са наводима да пасива заоставштине прелази њену активу. У вези са овим оспоравањем вођен је парнични поступак по тужби завештајне насленице ББ против законских насленица ГГ и ДД као тужених, док је законска наследница ВВ учествовала у поступку као умешач на страни тужиље. У том поступку, правноснажном пресудом Основног суда у Зрењанину П 295/14 од 15.05.2016. године, утврђено је да укупна новчана вредност активе заоставштине износи 2.069.201,19 динара (новчана противвредност сувласничког удела на предметном стану и новчана потраживања оставиоца, између осталог и према нужним наследницама), а да новчану вредност пасиве заоставштине чини новчана вредност $\frac{1}{2}$ преосталог дуга за предметни стан у виду преостале неисплаћене откупне цене (918.301,04 динара), уобичајени трошкови сахране и подизања надгробног споменика покојном (328.222,90 динара), као и укупна висина издатака покојног на име даљег школовања нужних наследница (355.730,00 динара). Такође, завештајна наследница је оспорила стварноправно природу права на нужни део, истакнуту у захтеву за намирење нужног дела од 13.02.2013. године у односу на непокретну имовину као део заоставштине покојног (нужни део као стварноправни захтев).

У складу са садржином постављеног стварноправног захтева за остваривање права на нужни наследни део, нижестепени судови су усвојили такав захтев с позивом на одредбу члана 43. Закона о наслеђивању.

Основано се у ревизији указује да је првостепени суд погрешно применио материјално право када је пропустио да да јасне разлоге за своју одлуку да нужним наследницама припадне идеални део непокретности (двособног стана) који чини заоставштину у ситуацији када је завештајна наследница, од момента када су нужне наследнице први пут истакле стварноправни захтев за остваривање права на нужни део, оспорила тај захтев и исти осправала током целог поступка расправљања заоставштине наводима да не постоје околности и да се нису стекли разлози за признавање права нужног дела као стварног права, а да другостепени суд приликом одлучивања о жалби уопште није ценио битне жалбене наводе на ове околности.

Врховни касациони суд налази да је погрешно становиште другостепеног суда о неоснованости жалбе, услед погрешне примене материјалног права.

Наиме, одредбама Закона о наслеђивању ("Службени гласник РС" бр.46/95, 101/03- Одлука УС и 6/15) прописано је шта се сматра нужним делом, ко су нужни наследници, у ком случају постоји повреда нужног дела, ко су дужници нужног наследника, те каква је правна природа права на нужни део. У том смислу, одредбом члана 42. Закона о наслеђивању прописано је да повреда нужног дела постоји ако је вредност оставиочевих завештајних располагања и поклона учињених нужних насленику или лицу уместо кога овај долази на наслеђе мања од вредности наследниковог нужног дела, док је одредбама члана 43. истог закона прописано да нужном наследнику припада новчана противвредност нужног дела (облигационо право), при чему суд може, на захтев нужног наследника, одлучити

да овом припадне одређени део ствари или права који чине заоставштину (стварно право).

Следи да је правна природа нужног дела облигационоправна, дакле да је правило да нужном наследнику припада новчана противвредност нужног дела, с тим што цитирана одредба из става 2. члана 43. Закона о наслеђивању даје овлашћење нужном наследнику за истицање стварноправног захтева за признање нужног наследног дела. Могућност постављања захтева за намирење нужног дела постављена је алтернативно, по принципу искључивости, уз законску претпоставку у корист захтева облигационоправне природе, док право нужног наследника да захтева одређени део ствари и права које чини заоставштину није безусловно, већ је обавеза суда да у сваком конкретном случају процењује да ли су се стекли разлози за признање нужног дела као стварног права. Законска терминологија "може" указује на обавезу суда да, да би дозволио ту могућност, испита да ли су се стекли услови и разлози за преображај нужног дела из облигационоправног у стварноправни, односно за признање нужног дела као стварног права. У противном, да је то безусловно право избора нужног наследника без обавезе и овлашћења суда да испитује испуњеност услова и разлога које истиче нужни наследник за признање нужног дела као стварног права, одредба члана 43. став 2. Закона о наслеђивању не би садржала одредницу "може".

С тога се основано указује у ревизији да је побијана другостепена одлука морала да садржи јасне разлоге, како објективне тако и субјективне, због којих је у конкретном случају било оправдано одлучити да нужним наследницама припадне сувласнички део од предметне непокретности на име нужног дела, а с обзиром на истакнуте жалбене наводе којима је оспоравана одлука првостепеног суда у том правцу. Призајући нужним наследницама нужни део којима има стварноправну природу и смањењем завештајног располагања ради намирења нужног дела, другостепени суд је погрешно применио материјално право.

Имајући у виду изложено, потребно је да другостепени суд поново одлучи о жалби ревидената и за своју одлуку да јасне и образложене разлоге имајући у виду наведене примедбе, односно да су ревиденти још у поступку расправљања заоставштине оспорили истакнути стварноправни захтев нужних наследница за остваривање права на нужни део са наводима да нема довољне чињеничне подлоге и разлога за усвајање таквог захтева, о којим наводима се другостепени суд није изјаснио, иако је одлучивао о таквом захтеву.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је применом члана 416. став 1. ЗПП, одлучио као у ставу другом изреке.

Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице

Марина Антонић